

N.V. GOGOL

Serile în cătunul de lîngă Dikanka

Traducere din limba rusă de
Alexandru Cosmescu și Igor Crețu

POLIROM
2019

Cuprins

Serile în cătunul de lângă Dikanka

Partea întâi

Precuvîntare	7
Iarmarocul din Sorocinți.....	13
Seara în ajunul lui Ivan Kupala	45
O noapte de mai sau înecata.....	65
Hrisovul pierdut	99

Partea a doua

Precuvîntare	115
Noaptea din ajunul Crăciunului	119
Fioroasa răzbunare.....	172
Ivan Feodorovici Sponka și mătușica lui	225
Locul vrăjit	258

Note.....	269
-----------	-----

— Eu mi-s, om bun! Am venit să vă colind cu voie bună la fereastră.

— Cară-te dracului cu colinda ta cu tot! strigă Vakula mînios. Ce mai aștepti? Șterge-o îndată, m-auzi tu?

Ciub găsea și el că ar fi mai cuminte să plece, dar nu se putea împăca cu gîndul că trebuie să asculte de porunca fierarului. Părea că un duh rău îl îboldea pe sub coaste și-l făcea să-l înfrunte.

— Și la urma urmei, ce zbleri așa la mine? rosti el cu același glas. Vreau să colind și pace bună!

— A, nu vrei să înțelegi de cuvînt!... După aceste vorbe, Ciub simți o lovitură dureroasă în umăr.

— Păi tu sari la bătaie, precum văd eu! zise cazacul trăgîndu-se îndărăt.

— Cară-te de-aici, cară-te! strigă fierarul, mai răsplătindu-l cu un pumn.

— Ce te-a apucat, omule? rosti Ciub cu un glas, în care se simțeau laolaltă și durerea, și necazul, și frica. Păi tu chiar dai, nu glumești, dai cu tot dinadinsul!

— Cară-te, cară-te! mai strigă o dată fierarul și trînti ușa.

— Ia uite ce îndrăzneală l-a apucat! bombăni Ciub, rămînînd singur în uliță. Încearcă numai să te-apropii, dacă-ți dă mîna! Ia te uită la el! Haram de capul tău! Crezi că nu-ți vin eu de hac? Lasă, pușorule, că mă duc întins la ispravnic. Te învăț eu minte, cît ești tu de fierar și zugrav! Dar ia să vedem ce-o fi cu spinarea și cu umerii mei; mi-e că m-am ales și cu vînatăi. M-a cotonogit rău, vrăjmașul! Păcat că-i frig și nu-mi vine să-mi lepăd cojocul. Stai tu, fierarul dracului, că ai să-mi joci pe săturate, stilci-te-ar pirdalnicul să te stilcească cu covălia ta cu tot! Auzi, spînzuratul naibii! Dar ia stai! Odată ce-i el aici, Solooha o fi singurică acasă. Hmm... Și nu-i chiar departe. Ce-ar fi să mă abat pe la ea? Pe vreme ca asta nu dă nimeni

peste noi. Poate că-i rost și de vorba ceea... Tii, că rău m-a mai cotonogit afurisitul de fierar!

Și scărpinîndu-și spinarea, Ciub apucă în altă parte. Plăcerea ce-l aștepta în tovărășia Solohei îl mai alină sufletețul și-l făcu nesimțitor pînă și la gerul ce trosnea pe toate ulițele și pe care nici șulerul viscolului nu putea să-l înăbușe. Pe fața lui, cu barba și mustățile săpunate de spulber, cu mai multă iscusință decît mîna unui bărbier ce-și apucă tiranic jertfa de nas, fremăta din cînd în cînd o mijire de zîmbet molcut și dulce. Și de nu bătea ninsoarea în cruciș și-n curmeziș, Ciub ar fi fost văzut încă multă vreme oprindu-se din cale, scărpinîndu-și spatele și rostind: „Că tare m-a mai cotonogit afurisitul de fierar!” și văzîndu-și iarăși de drum.

În vreme ce filfizonul berbant cu coadă și bîrbuță de țap zbură pe horn afară și înapoi, punga, ce-i atîrna la șold și în care pitise luna furată, se agătă pe undeva în vatră, se desfăcu, și luna, folosind prilejul, zbură afară pe gura hornului de pe casa Solohei și se înalță lin în slavă. Se făcu lumină. Viscolul conteni fără veste. Pe cîmpul larg, argintiu prinseră a licări stele de cleștar. Gerul parcă se mai domoli. Cu traistele pe umeri, flăcăi și fete se iviră pîlcuri-pîlcuri pe uliță. Se iscară cîntecele și aproape nu era casă, pe la care să nu se îndese colindătorii.

Mîndru mai strălucește luna! Negrăit de bine e să te îmbulzești pe-o asemenea noapte, printre stolurile de fete pornite pe haz și cîntece și printre flăcăi puși pe toate ghidușiile și poznele, la care te îndeamnă o vreme noptatică, atît de rizătoare și plină de voie bună. Cojocul gros îți ține de cald. Obrajii ți se aprind în arsura gerului și însuși necuratul te împinge la tot felul de năzbitii.

Stolul de fete, purtînd sacii cu care colindau, năvăli în casa lui Ciub și făcu roată în jurul Oksanei.

Zarva, rîsetele, istoriile lor îl buimăciră pe fierar. Toate se întreceau în a-i spune frumoasei vreo noutate, își deșertau sacii și se lăudau cu turtele, cîrnații și colțunașii căpâtați cu prisosință de pe urma colindelor. Oksana părea în culmea fericirii, flecărea cu fetele și hohotea fără istov. Fierarul privea cu un fel de ciudă și pizmă la voioșia lor și blestema de astă dată colindele, cu toate că și el se dădea în vînt după ele.

— Tii, Odarka! zise sprintara și frumoasa copilă către una din fete. Te văd în conduri noi! Ah, cît sînt de frumoși! Și-s înfloriți cu fir de aur! Ferice de tine, Odarka. Ție are cine să-ți cumpere tot ce-ți pofteste inima! Pe cînd mie n-are cine-mi aduce condurași atît de frumoși!

— Nu fi tristă, scumpa mea Oksana! intră în vorbă fierarul. Îți aduc eu niște condurași cum nu poartă nici cucoanele.

— Tu? făcu Oksana, aruncîndu-i o privire tru-fașă. Aș vrea să văd unde-ai să găsești niște condurași pentru piciorul meu. Doar dacă-mi aduci din cei de care poartă țarina.

— Auzi la ce rîvnește ea! strigă stolul de fete, rîzînd cu hohote.

— Da, urmă cu mîndrie frumoasa, să-mi fiți martore cu toatele: dacă Vakula, fierarul, îmi aduce o pereche de condurași din cei care poartă țarina, mă leg că mă mărit pe loc cu el.

Fetele plecară, luînd-o cu ele pe năzuroasa mîndruță.

— Rîzi tu, rîzi! zise fierarul ieșind la rîndul lui. Că și eu rîd de mine! Mă tot gîndesc și nu mai știu pe unde mi-am rătăcit mințile. Ea nu mă iubește. Și ce dacă? Ce Dumnezeu? Că doar nu-l numai Oksana pe lume! Slavă Domnului, sînt destule fete mîndre în sat. Și-apoi, ce atîta Oksana? Gospodină bună nu mai iese din ea, că nu se pricepe decît la podoabe. Nu, zău, prea mult m-am lăsat prostit.

Dar tocmai cînd se pregătea să ia o hotărîre, duhul rău îi aducea dinainte chipul Oksanei, care-i spunea, rîzînd batjocoritor: „Adu-mi, fierarule, condurașii țarinei, și mă mărit cu tine!“. Totul în el prindea să se frămînte și în minte îi stăruia numai Oksana.

Cetele de colindători, flăcăii de capul lor, fetele așisderea, zoreau de pe o uliță pe alta. Însă fierarul mergea fără să vadă nimic în jurul lui și fără să ia parte la veselia ce-i era cîndva atît de dragă.

Între timp dracul se gudura de mai mare dragul pe lîngă Soloha. Îi tot pupa mîna cu niște sclifoseli, cum știa a face numai consilierul comunal cînd venea la fata popii. Se apuca de inimă, ofta adînc și în cele din urmă îi spuse pe șleau că, dacă nu se îndură și nu-i potolește focul, răsplătindu-l după cuviință, face orice: se aruncă în apă, iar sufletul și-l trimite drept în para iadului. Soloha nu era chiar așa de nemilostivă, iar dracul, pe lîngă toate, mai era și tovarășul ei de breaslă. Plăcîndu-i să umble cu alai în urma ei, se întîmpla arareori să rămînă singurică. În seara asta totuși, nu aștepta pe nimeni, intrucît fruntașii satului erau poftiți la colivă de către dascăl. Lucrurile însă se petreceau altfel: abia apucă dracul să-i destăinuie la ce rivnește, că de afară se auzi deodată glasul de om voinic al vornicului. Soloha se repezi să deschidă, iar în vremea asta dracul sprințaroi se băgă în unul din sacii ce zăceau pe jos.

Scuturînd zăpada de pe glugă și primînd din mîinile Solohei un pahar de rachiu, capul satului îl dădu de dușcă și îi povesti apoi că l-a apucat viscolul și s-a hotărît să nu se mai ducă la dascăl. Și mai văzînd și lumină în ferestrele ei, s-a abătut din cale, cu gînd să petreacă noaptea împreună.

Nu isprăvi el bine vorba, că se auzi o altă bătaie în ușa, însoțită de glasul dascălului.

— Ascunde-mă pe undeva, șopti capul satului. N-am chef să dau tocmai acum ochii cu dascălul.

Soloha căută îndelung, unde ar fi putut ascunde un asemenea munte de om. În cele din urmă, alege cel mai mare sac, dintre cei umpluți cu cărbuni. Desertă cărbunii într-un ciubar și coșcogeamite vornicul se viri în sac cu tot cu mustăți, căpățină și cusmă.

Dascălul intră pufnind pe nări și frecându-și mâinile. Îi zise că nu i-a venit nimeni și că se bucură din toată inima că are prilejul să mai petreacă un pic cu ea, în ciuda viscolului ce bîntuie afară. Și acestea fiind spuse, se dădu mai aproape, își drese glasul, zîmbi a rîde, atinse cu degetele sale lungi brațul ei gol și durduliu și rosti cu viclenie și mulțumire de sine:

— Ce să fie asta, încîntătoare Soloha? După care se dădu un pic îndărăt.

— Păi ce să fie? O mină, Osip Nikiforovici! răspunse Soloha.

— Hm! O mină, adică! He! He! He! rosti dascălul, mulțumit peste fire de mersul lucrurilor, și făcu vreo citiva pași prin odaie.

— Și asta ce să fie, neprețuita mea Soloha? urmă el cu aceeași viclenie și mulțumire de sine, dîndu-se mai aproape, apucînd-o ușurel cu mîna de gît și trăgîndu-se iarăși îndărăt, precum făcuse mai adineaori.

— Parcă nu vezi matale și singur, Osip Nikiforovici! răspunse Soloha. Gît, ce să fie? Și la gît, o salbă.

— Hm! Și la gît o salbă, adică! He! He! He! Și dascălul porni iar prin odaie, frecîndu-și mîinile.

— Și asta ce să fie oare, neasemuita mea Soloha?...

Cine mai știe pe unde și-ar fi plimbat de astă dată dascălul degetele sale lungi, de nu se auzea tocmai atunci o bătaie în ușă și glasul cazacului Ciub.

— Ah, Doamne, om străin! strigă înfricoșat dascălul. Ce mă fac, dacă dă aici peste mine, față bisericească?... Află părintele Kondrat!...

Dar frica lui avea și un alt temei: se temea să nu prindă cumva de veste jumătatea lui, care cu mina ei nemiloasă îi subțiasse și cu alte prilejuri coada lui, groasă odinioară.

— Pentru Dumnezeu, neprihănită Soloha, făcu el, tremurînd ca varga. Că bunătatea ta precum zice scriptura de la Luca citire, capitolul treispre... trei... Bate, zău că bate cineva! Of, ascunde-mă unde știi tu mai bine!

Soloha mai deșertă un sac în ciubăr și dascălul, puțintel la trup cum era, se băgă înăuntru și se ghemui chiar la fund, astfel că deasupra mai puteai turna la vreo jumătate de sac cu cărbuni.

— Bună vremea, Soloha! zise Ciub, intrînd pe ușă. Nu mă așteptai, nu? Așa-i că nu mă așteptai? Nu cumva am venit pe nepusă masă? urmă Ciub cu un aer vesel și cu subînțelesuri, vădînd că mintea lui greoaie se căznea să scoată o vorbă de duh, năstrușnică și pipărată. Poate te drăgosteai cu cineva?... Poate că l-ai ascuns cine știe unde, ai? Și, încîntat de istețimea lui, Ciub se porni să rîdă, bucurîndu-se foarte în sinea lui că numai el unul se înfrupta din dărnicia Solohei. Ei, Soloha, ia fă-te încoace cu niște rachiu! Mă tem că mi-a înghetat gîtlejul pe blestemăția asta de ger... Și ne-a trimis Dumnezeu asemenea urgie taman în noaptea de Ajun! Și unde s-a stîrnit odată vifornița... Uite că mi-au înghetat mîinile și nu mai pot desface cojocul!

— Deschide, se auzi un glas în uliță, urmat de o bătaie în ușă.

— Bate cineva? întrebă Ciub, oprindu-se locului.

— Deschide! strigă glasul mai aprig

— Fierarul! zise Ciub, cu mina pe cușmă. Ascultă, Soloha, fă ce știi, numai ascunde-mă. Pentru nimic în lume nu vreau să mă vadă stîrpi-tura asta blestemată, sări-i-ar sub ochi să-i sară niște bășici, ia așa cît stogu-rile, sămînța naibii!

La rîndul ei Soloha, înspăimîntată și ea, se zbu-ciuma năucă prin toată casa și, în buimăceala